Ч. 28. (10.703). Львів, неділя 7. лютого 1926 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Проти розшматування України.

Декларація Українського Посольського Клюбу, зголошена дня 3. лютого 1926. р. на пленарному засіданні сойму пос. Павлом Васильчуком у справі ратифікації консулярної умови між Польщею і С. Р. С. Р.

Висока Палато! В імени Українського Посольського Клюбу, як правного заступника українського народу західньо-українських земель у Польщі, заявляю в справі ратифікації соймом консулярної конвенції між Польщею і Союзом Радянських Республік, — підписаної представниками варшавського і московського урядів у Москві дня 18. липня 1924 р., а переданої польським урядом соймові для ратифікації дня 9. липня 1925 і поставленої нині на порядок дневний сойму — що слідує:

З огляду на прямування до незалежности українського народу і на численні, болючі жертви в важких боротьбах за національно-політичне відродження та за обєднання в одну державу всіх українських земель;

З огляду на те, що в відношенні до західньо-українських земель Галичини з Лемківщиною, Волині, Холмщини, Полісся і Підляша) не примінено принципу самоозначення народів не зважаючи на виразну волю населення тих земель в тому напрямі;

Марш. Дембський: Пане посол! Не бачу, в якому це звязку стоїть з ратифікацією конвенції.

Пос. Васильчук: Ми, правні представники тих земель і українського народу в Польщі, на основі довірених нам нашими виборцями мандатів, висловлюючи їх волю і відвічне бажання до незалежности, самоуправи, самоозначування своєї долі, заявили в січні 1923 р. на соймовому засіданні, що не приймаємо до відома змісту ризького трактату, заключеного між Польщею і Совітською Росією та Радянською Україною в справі поділу українських земель (Віцемарш. Дембський дзвонить. Голос з правиці: Це суперечить конституції!), довершеного проти волі нашого населення і без його згоди на те.

Консулярна конвенція, що стоїть нині на дневному порядку сойму, є наслідком ризького трактату, бо оперта і передбачена 21 арт. того трактату. Є вона висловом політики польського і московського уряду, що перекреслює соборницькі та незалежницькі змагання українського народу.

З яких це мотивів не робилось би як з одної, так і з другої сторони — Москви чи Варшави, якими фразами того вчинку не пояснили б, то незаперечним фактом є те, що ця конвенція намагається вбити нові цвяхи в домовину, яку навмисно старалися готовити свого часу в Ризі для відвічних змагань українського народу, що їх ми доказали революційним ділом в останніх роках, для мрій наших прабатьків і нас сучасних, — змагань до політичної незалежности і зєдинення всіх українських етнографічних земель в одну цілість.

Стверджуючи це, заявляємо, що голосуватимемо проти ратифікації конвенції, ставлячи внесення на скреслення ст. І. законопроекту.

Одночасно висказуємо наше глибоке переконання, що поділ наших земель і наша нужда тут з одної сторони, й ратування банкротуючих шляхотсько-капіталістичних урядів Польщі шляхом старанно приготованої тепер польсько-російської приязни через політичне, культурне, суспільне й господарське поневолення українського народу на західно-українських землях з другого боку буде можливе тільки до часу, аж нарід український здобуде власну силу і стане в ряди вільних, ні від кого незалежних і рівних собі народів.

Ця сила українського народу, не зважаючи на ярмо, що тяжило над ним кілька століть, відроджується і зростає очевидно з дня на день по обох сторонах греблі ризького кордону.

Нема сили, що могла би зломити змагання українського народу до зєдинення і власного вільного життя, що могла би приспати в чомунебудь його чуйність у тому напрямі.

Тому, опираючись не на силі багнетів, а тільки на силі ідеї, яка є нашим дороговказом і якій одній тільки ми приносимо жертви, сьогодня, коли чужинці — наші сусіди — пробують, роздерши нас, святкувати тріюмф своєї мілітарної перемоги і на тому будувати свою будучність і силу, ми виходимо з ясним чолом і незломним переконанням у свою силу — віру в наше повне визволення і зєдинення зі своїми братами. Силі багнетів — протиставимо змагання українського народу.

Історія вчить, що від цієї сили ломилася неодна хвилева перевага заборців. (Оплески на українських та білоруських лавах).

Перед воротами Ліги Націй.

Конечність інтересів і новий дух угоди.

Німеччина стоїть перед воротами Ліги Націй. Той самий кабінет, що творив льокарнське порозуміння, виконав потрібну формальність і прохає вступу до святині мира. Уряд Лютра та Штреземана має розвязані руки, від часу, як націоналісти послідовно зреклись участи в його політиці, на їх думку, ликвідісній.

Після високолетних фраз про потребу зближення двох найбільше ворогуючих народів, приходить час на здійснення величніх принципів. Треба ідеали перекладати на реальну мову. А в політиці є вона боротьбою інтересів. Німеччина та Франція сподіються від льокарнського порозуміння реальних здобутків. Найбільшою перепоною для цього порозуміння і для цих здобутків є покищо для Німеччини славна 16 стаття акту Ліги Націй; натиск, який може виконувати Франція при помочі своїх договорів зі східними державами на Німеччину, лишається по суті той самий. Тільки представники великого промислу були щирі: вони слухали непереможного голосу економічних потреб і хотіли піти за ними; Німці потребували кредитів. Націоналісти прирівнюють цих дільців до купця, який у тимчасовій потребі зрікається дорогоцінних скарбів, не маючи терпцю виждати на пригожий менг.

І у Франції, хоча націоналісти не пішли так далеко у своїй опозиції до пакту, повторяються до нині голоси, що Франція випускає з рук довжника, якого держить цупко своїми гарантіями. Чуємо там, що Німеччина з 60 міліонами мешканців і хутким зростом населення має велику перевагу над Францією і тому небезпечно супроти такого сусіда вести політики довіря.

Та творці Льокарна і оборонці Ліги Націй не люблять зясовувати реальних інтересів. Вони повторяють, що найбільшим здобутком нової політики є новий дух, який спрямує взаємини двох держав на новий шлях. Цей дух є вислідком взаємного пересвідчення, що полагодження болючих справ між Німеччиною і Францією можливе нині не засобами економічно-мілітарної сили, а більше доступне за спільним столом при моральній допомозі інших народів. Правда, що англійсько-американський натиск, з огляду на їх становище головних банкирів, відограв тут чималу ролю: Англія та Зєдинені Держави висловили своєю дипльоматичною грою аж надто ясно думку, що не піддержать цих держав, коли вони раніше не зречуться своєї неприєднаної політики.

І так зродився новий тон. Бріян сказав до німецьких міністрів: „Я є добрим Французом а ви добрими Німцями, але ми є також добрими Европейцями. Наші народи, які на полі битви суперничали в геройстві, найдуть також на инших полях засоби до суперництва, не менше славного“. А Штреземан відповів на це: „Коли ми загинемо, то підемо спільно на дно; коли хочемо піти вище, то не можемо цього зробити у спільній боротьбі, а тільки у співпраці. Ось чому, ми віримо в майбутність наших народів не жити у ворожнечі, а подати собі по дружньому руки до спільної співпраці“. Це був уже голос не хитрих дипльоматів, а дипльоматів народів переможених загальною ситуацією і внутрішнім розладдям у власній державі. Ця щирість могла бути тільки тимчасова і не вичерпувала всього становища, в якому опинились обі держави, але вона була тим новим тоном, який заважив на дальшій політиці обох держав.

Вступ Німеччини до Ліги Націй буде новим кроком у початому ділі. А за ним підуть нові. Боротьба за місця в Раді Ліги Націй є боротьбою — як дивно не звучить! — за впливи в трибуналі мирної політики. Інтереси будуть перекладені на нову мову. Чи ця нова мова переконає тих, що нею будуть взаємно переконовувати себе про свої потреби та инші народи — це вже инша справа.

З польських справ.

Упрощення адміністрації, над якою радить спеціяльна комісія, стане щойно в половині цього місяця предметом наради Ради міністрів.

Страйк трамвайників у Варшаві продовжується, без огляду на інтервенцію уряду далі. Віче трамвайників при участи 4000 осіб винесло резолюцію з протестом проти магістратської та міської ради і домаганням, щоби вони висловили ясно: які претенсії трамвайників хотять задовольнити. Віче запротестувало проти ліквідації страйку через призначення державного комісаря. Навіть трамвайні урядовці рішили 71 голосами проти 30 продовжувати страйк.

Можливість кризи уряду є знову предметом чуток. Уряд хоче для допомоги розвязки маєткового податку зєднати для себе соціялістів і тому, кажуть, має намір предложити портфель торговлі та промислу пос. Діямандові.

Англійські капіталісти, що взяли в аренду біловежську пущу висловлюють своє вдоволення контрактом з польським урядом.

Польсько-німецькі переговори щодо торговельних зносин і мита перейдуть тепер до спеціяльних комісій.

Угодова втома.

Усунення пос. Райха зі становища голови Жидівського Клюбу.

На дуже бурхливому засіданню жидівського посольського клюбу дня 4. лютого зложив посол Райх резигнацію зі становища голови клюбу. Його слідами пішов і заступник голови пос. Розмарін. Президіяльну крізу в жидівському клюбі можна було передбачити давно, бо давно не покривалася політика східньо-галицького сіоніста — а нині ролі нового асимілятора (такий тип задумав створити пос. Райх!) д-ра Райха з інтересами жидівських мас. Та безпосередньою причиною уступлення була дискусія над справою відношення жидівського клюбу до теперішнього уряду.

Внесення на отворення такої дискусії поставив посол Шіпер, а саму дискусію заініціював посол Кіршбравн. Він домагався, щоби жидівський клюб перейшов негайно до опозиції проти уряду Скшинського, бо теперішній уряд легковажить навіть релігійні домагання Жидів, не зважаючи на заключену угоду. Посол Шіпер поставив конкретне внесення, щоби негайно перейти до опозиції, а рівночасно ухвалити теперішній президії недовіря. Внесення про недовіря для президії змодифікував посол Шіпер у тому напрямі, що віднес його виключно до особи Райха, а не до

З судової салі.

Процес 54-ох.

Повідомляють нас із Замостя: Дня 3. ц. м. проголошено тут присуд у справі 54-ох українських мешканців Холмщини, обвинувачених за злочин з арт. 102 карного закону (приналежність до комуністичної партії Західної України на терені Грубешівщини, якої завданням було нібито насильно перевести зміну державного устрою Польщі). Не дивлячись на тактовне ведення розправи і на знаменіті промови оборонців, присуд треба віднести до драконських. Присуджено чотирьом обвинуваченим по 6 років тюрми, сімом по 4 роки, шістьом по 3 роки, з зарахуванням 8-місячного слідчого арешту, одному два роки кріпости. Засудженим внесли апеляційний відклик. Решту обвинувачених в числі 36 увільнено зовсім. Цей надзвичайно гострий присуд викликав загальне здивування, бо 18 невдалих засуджених мусить дальше томитися по тюрмах за неповинні злочини.

З життя товариств та установ.

З Українського Лікарського Товариства у Львові.

Чергові загальні збори Українського Лікарського Товариства відбулися дня 23. січня ц. р. в домівці Товариства при вулиці Руській ч. 3. Участь узяло 16 лікарів місцевих. Зі звіту голови д-ра Музики подаємо важніші подробиці: Членів було 102, цілу вкладку платило ледви 10 проц. членів. Сходини відбувалися щотижня у вівторок, на яких, на жаль, було дуже мало позамісцевих. Від листопада відновлено сходини раз на місяць з науковими відчитами й рефератами. Важною справою, що викликала все живу дискусію, було видавання „Лікарського Вістника“, якого вийшло в мин. році лише 3 числа з недостачі заінтересування у загалу лікарів і з браку фондів, хоч наукового матеріялу, готового до друку, було доволі.

Виділ Товариства інтервеніював в університетських властей у справі наших товаришів-нострифікантів і завдяки цій інтервенції узискано деякі полекші. Запомоговий фонд животів мин. року слабо з причини малого заінтересування лікарів в провінції, але всеж таки давало сталу місячну підмогу в квоті 10 амер. дол. п. Ю. Л. студ. медицини. Вибрано новий виділ, який уконституувався так: д-р Т. Я. Бурачинський голова, д-р Музика заступник голови, д-р О. Пелех, д-р В. Кашубинський, д-р Іван Гриневецький, д-р Теодозія-Тува Надрагова і д-р В. Щуровський, члени виділу. Загальні збори доручили новому виділові устроїти цикл відчитів з гігієни у власнім заряді і дальше видавання „Лікарського Вістника“. Членську вкладку на рік 1926 установлено по 2 зол. місячно. Вкладки й датки на запомоговий фонд належить слати на руки д-ра Кашубинського, лікаря в Клепарові коло Львова. **Д-р Б.**

Бібліоґрафія.

КНИЖКИ:

Юліян Бачинський: БОЛЬШЕВИЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНЦІ. Критичні замітки. Берлін 1925. Видавництво „Українського Прапора“.

М. Забаревський: Вячеслав Липинський і його думки про українську націю і державу. Відень 1925. Видано заходами О. Жеребка.

В. Мартикевич: „ПОТЕРЧУК“, веся на 5 дій зі співами і танцями з народнього життя. Львів—Тернопіль 1925. Накладом автора.

Д-р Володимир Левицький: СТО МИЛЬ НА КОЛЕСІ. Львів, 1925. Накладом Книгарні Наукон. Т-ва ім. Шевченка.

II. ЖУРНАЛИ:

„НАЦІОНАЛЬНА ДУМКА“. Рік видання II. ч. 5 за листопад-грудень. Прага 1925. Видає на правах рукопису група української нац. молоді. Зміст: Од. Бабій: Культ Першого Листопада 1918.—Волод. Мартинець: Маркс і Енгельс а пангерманізм.—Іврій Вільха: Як нова нас руйнує.—Іван Гижа: Університетська атаманщина.—Л. Нигрицький: Дещо про пролетарську поезію. — З життя групи УНМ. — Ріжне. — Адреса „Н. Д.“: Прага, Смізіхов, почтова скринька ч. 37.

„БІБЛІОТЕЧНИЙ ПОРАДНИК“—видає Т-во „Просвіта“. Рік II. ч. 1. за січень-березень. Зміст: В. Мудрий: „Історія Української Літератури“ М. Возняк“, як лектура: І. Ярошацький: „Популярна астрономія“; І. Калинович: „Українська просвітянська бібліографія за 1925 р.“; І. Калинович: Спис видань Т-ва „Просвіта“ (1868—1924).

„АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР“, орган Театральної Комісії при Гол. Виділі Т-ва „Просвіта“. Виходить що місяця, ч. 1. Рік II. Зміст: І. Корчинський: „Театральний гурток на селі“; Кілька слів про голос і мову на сцені; Режисерські вказівки для аматорів; Що грати?; Хроніка; Аматорські вистави; Перша спроба; Допиви; Відповідь на анкету.

„СВІТ“ ілюстрований журнал, виходить кожного 1. і 15. дня в місяці. Ч. 3. з 1. лютого 1925 р. Рік II. Зміст: *Михайло Рудницький*: Змехтовані листи. *Роман Купчинський*: Місто. *В. Ю. Кисілевський*: З канадійських оповідань. Найменша держава. *І. Возич*: Пожежа шахти. *М. Чайковський*: Техніка завтрішньої днини. *Сергій Єсенін*: Передсмертний вірш. *Густав аф Гаєрштам*: Одного вечора. Чорна статистика. Місто. Вічне шкло. Заборонена книжка. Найбільший товаровий дім світу. Саркофаг Тутенкамена. Дім вічного огню. Жива вчолав скалі. Дещо про колекціонерство. Означування морської глибини. Місто померших. Часописи в нас і в других народів. *Ж. Санд*: Мала Фадета (продовження). ІЛЮСТРАЦІЇ: Старий Гуцул, світл. М. Сеньковський. Р. Купчинський, портрет. Пожежа шахти в Моресиях. Памятник у честь полеглих гарматчиків в Лондоні. Архитвори природи: Павутиння на гиллю дерев — Павутиння на плиці зимовою порою — Містерний серпанок з павутиння. Карпат: Повоєнний господар в Карпатах, світл. Шалабавка — Головатиця, світл. Сеньковський. Боротьба биків. Війна в Марокко: Танки Французів ідуть на фронт — Французька артилерія на фронті — Харчові автомобілі. — Транспорт аеропланів в Марокко. Кооперативне свято в Війську.

„ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК“. Книжка II. За лютий. Річник XXV. Львів. Зміст: О. Бабій: Загинулися; Ів. Марків: Фатальна необережність; Жак де Лякретель: Смерть Гіполіта (кінець); М. Антіох: Різдвяна елегія; В. К.: Перші дні большевицького панування; М. Обідний: Спогади про Володимира Самійленка (далі буде); І. Федоренко: Вальдемар Бонзельс: Ключ Лафоре; Пятьдесять років по смерти Жоржа Бізе; М. Іваненко: Нариси і Оправдання фільософії; Анд. Моруа: Діяльоги про командування (далі буде); Д. Лукіянович: Нова фаза творчости В. Стефаника; Драматичний конкурс; Бібліографія; Нові книжки.

„ПОЛІТИКА“ двотижневий огляд національного життя. Ч. 2. з 21. січня 1926. Зміст: Ратуймо національну культуру; І. Крипякевич: Озовидки Галичини; С. К-ого: Наша університетська політика, I—III.; О. Назарук: Враження з нового світа, I; Будучина Европи — за М. Рейнольдом; Біжучі справи; Замітки й уваги; Книжка і часопис.

„НОВА ХАТА“ ч. 2. за лютий 1926 р. Журнал для плекання домашньої культури. Зміст: М. Омельченко: З життя дітей українських емігрантів у Празі. К. Бобикевич; Наші часи; Г. Бальзак: Афоризми про одежу; Темпераменти у дітей; Прийняття гостей; Новини зимової моди; Вишивання народних взорів; Гуцульські стиби; Приписи і инше.

„ТЕХНІЧНІ ВІСТИ“ число 10—12. жовтень-грудень. Рік I. 1925. Орган українського технічного Товариства у Львові. Зміст: Теорія Айнштайна: д-р Володимир Кучер; Будова металів і металічних стопів: проф. І. А. Фещенко-Чопівський; Продукція золота в Єгипті: Інж. І. Мартиник. Українська Господарська Академія в ЧСР. М. Є. Новинки: З Великої України — Турбіна на вільній річній струї. — Продукція соли в Сх. Галичині. — Найглибші верчення на світі. — Перше верчення в Швайцарії. — Нафтова вистава в Льондоні. — Науково-технічний вістник. — Український видавничий фонд у Празі. — Гірнича й залізна промисловість України — Ucrainica — Нові інжінири Українці. Термінольоґічний куток: Зорґанізування праці над збиранням української технічної термінольоґії. Інж. І. Кандяк.

✝ Посмертна згадка.

Наталія з Танячкевичів Каранович, жена о. Івана, декана в Стоянові, померла 4. лютого ц. р. в 65 р. життя. Похорони відбудуться 6.II. в Стоянові. РІДНЯ.
1204 1—1

Валерія Дзерович, жінка військового лікаря Олександра Дзеровича, померла в Новому Санчі з кінцем січня. Покійна, родом Німкиня зі Шлеська, одружилася з українським військовим лікарем і серцем прилягла так до української сім'ї, що цілою душею стала сама Українкою і разом з мужем виховала в щиро українськім дусі свої діточки, з котрих син Маркіян є вже лікарем, донька Надія на фільософії, а Віра в 8-ій гімн. кл. Чимало завдячує покійній новосандецька церковця, яку з любови до свого рідного вибудували місцеві Українці. Покійна Валерія не опустила ні одної Служби Божої і ставала до хору, щоби своїм милим сопраном звеличати славу нашого гарного обряду. Не було ні одних українських сходин, на котрих Покійна не брала би живої участи. Тому несподівана смерть її в 52 році життя є великою втратою для невеличкої української новосандецької громади, бо такої другої чесної, примірної матери й жінки Українки-патріотки серед мазурського моря не легко найти. — В. Н. п.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Станиславів, сала українського „Сокола“.

Неділя 7.II. „Пан Твардовський“.

Вівторок 9.II. „Без вини винуваті“ (премієра).

Середа 10.II. „Блудна Жінка“.

Четвер 11.II. „Ніч під Івана Купайла“.

Бзунопіль сала „Народнього Дому“.

Субота 6.II. „Циганка Аза“.

1181 5—?

Репертуар Українського Театру А. Занєського в Лодзі. Сали „Фільгармонії“.

Субота 6.II. о год. 4. попол. „Наталка Полтавка“. — Год. 8.30 веч. „Казка Старого млина“.

Неділя 7.II. о год. 4. попол. „Запорозький скарб“. — Год. 8.30 веч. „Маруся Богуславка“.

Понеділок 8.II. „Вій“.

Вівторок 9.II. „Кума Марта“.

Середа 10.II. 1) „Запорожець за Дунаєм“. 2) „Вечорниці Ніщинського“.

Четвер 11.II. „Катерина“ (опера).

1202 1—?

Панахида за упокій душі бл. п. Володимира Баранського, осувателя й першого редактора „Діла“, відправиться в 42-гі роковини смерти в неділю, дня 7. лютого ц. р. у Преображенській церкві 12.30 год. в полудне.

Дня 11.II. 1926. в салях „Народнього Дому“ відбудуться загально-студентські великі вечерниці. Запрошення можна набути в Книгарні ім. Шевченка від 4.II. в годинах 12—13 і 16—17. 1195 3—3

Шановних Гостей, які не могли бути на першій виставі „Вертепу наших днів“ і з ледними доходами мусіли відійти від каси, отсею дорогою просимо вибачити. В дні вистави каса білетів цілком не продавала, бо білети були вже наперед розкуплені так, що в останній хвилі впущено (і то безплатно) багато осіб без білетів. Рівночасно повідомляємо, що ізза тої причини повторюємо першу виставу „Вертеп наших днів“ в салі Лисенка о год. 7-ій вечером в неділю, дня 7. лютого ц. р. Технічні недомагання усунено. Зміна деяких ляльок. Нова обстановка. Звертаємо увагу, що початок буде дійсно о год. 7-ій вечером — підчас виконування програми вхід на салю недозволений. Білети продає вже Союзний Базар. 1196 2—2

Важне для селедмістя. Загальні Збори читальні „Просвіта“ в селедмістю (Львів) відбудуться в неділю дня 7. лютого 1926. о год. 6. веч. в салі бібліотеки Т-ва „Просвіта“. — ВИДІЛ. 1193 2-2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10.

мусить вважати проект Пещанського, бо нема ще проекту одиноко можливого до виконання. Нема й гроша на початок розбудови Музею, яка мусіла би обняти перш усього площу за музеєм, щоби згодом дійти до самої вулиці. У всякім разі Управа Нац. Музею мусить виступити із цею справою саме тепер, бо Музей просто дуситься від зібраного багатства, хоча з нього виставлено ледве яку пяту частину. В іконостасі заступлені слабо XVII. в., в XVIII. в. майже все по складах, а різьба пручеться по темних кутках. Відділи людового мистецтва, гуцульщини, археольогії, книгопечатання, малярства і чужих матерій на Украйні майже зовсім непоказані; такий дуже багатий відділ новітнього мистецтва і памяток світової визвольної війни не має навіть відповідної салі з горішнім освітленням, або хочби просторими ясними стінами; а могутній Богородчанський іконостас виставлено 3-ма незлученими групами. По обчисленням можна би всьому тому зарадити сумою 45.000 долярів, платною протягом трьох літ, на цілі розбудови.

Не вважаючи на невсипні труди та заходи Основника Музею, митр. Шептицького, який піддержує його майже виключно своєю щедрістю, використати як слід отсю культурно-національну скарбницю і силу її розмах мусить уміти сама нація.

Відчувають це чисельні Прихильники Національного Музею, передаючи йому свої збірки чи навіть поодинокі предмети, або певні суми на цілі Музею. Одначе цього мало. Вся суспільність повинна стати будівничим свого власного культурно-національного огнища, з якого вона сама могла би усьому світові гідно показати діла великі незабутніх предків і прегарну в своїй скромности велич свого творчого духа в сучасности. Розбудова Національного Музею у Львові мусить стати журою найкращих, найсильніших і найбагатших членів Нації.

На що нас поглянути чужинець, що приїхавши до нашої країни, хоче познайомитись з найкращими зразками нашої культури? Він робить те, що кожний з нас, коли попаде на чужину — іде в музей, щоби поглянути на скарби духової творчости народу. Тому наш музей повинен бути захистом мистецтва, за яке ні один член не тільки не міг би соромитися, але й яким повинен бути гордий. Нехайже не буде протягом 1926 р. ні одної освітньої установи, де виховується українська молодь, що не відвідала би Національного Музею у Львові. Нехай ні один гідний збереження предмет не перейде в чужі, непокликані руки. Нехай не буде ні одного члена суспільности, що не пожертвував би по своїм силам лепти на його поширення.

Нехай друзі і опікуни національного мистецтва подумають про те, що своїми закупнами і замовленнями для публичних збірок Національний Музей помагає розвинутися і проявитися вольному творчому духові рідних українських мистців. Коли вони своїми засобами причиняться до створення галерії новітнього нашого мистецтва і ця галерія прокормить хоч одного мистця на рік таким купном, то безперечно вона буде одною з кращих у світі: бо в нас мистці є, але нема в них умовин для творчости.

Біржа.

Америк. дол. 7·30 — 7·33 канад. дол. 7·10 — 7·15, чеські кор. 0·23'00 — 0·23,25 ... 0·23, франки фр. 0·29'00 — ..., фр. швайц. 1·45—1·50, англ. фунти 34'00 — 34'50.

Золото. 20 кор. 29'00 — 29'41, 20 франк. 27'00—27'25; 20 марк. 35'00—35'50; 10 руб. 36'50—37'00.

Срібло. Австр. кор. 0·58'00—0·58'00, 5 ав. кор. 3'00—3'10, флорени 1·30—1·35, рубл. 2·40 — 2·50, рублі дрібними срібном 1·20 —1·25.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Справа українського університету в соймі.

Українські посли зголосили 5. II нагле внесення, підписане всіми иншими нац. меншостями, в справі невиконання урядом постанов соймового закона з 1922 р. Законом тим уряд зобовязаний оснувати український університет на основі засад, управильнених законом про вищі акад. школи і запевнити йому фінанс. засоби. Закон вийшов у життя два роки після його оголошення, цебто 1924, а уряд обовязку не сповнив. Бажаючи влекшити урядови оснування українського університету, українська суспільність оснувала у Львові приват. університет і внесено до властей просьбу злегалізувати статут товариства. Адм. власти відкинули просьбу. Дальше внескодавці обговорюють ініціятиву мін. Грабського в напрямі оснування „руського інституту", звертають увагу, що сім міліонів Українців у Польщі позбавлені є власного культ. огнища. Оснування українського університету у Львові оправдане й тим, що львівський університет ім. Франца Иосифа за Австрії був утраквістичний. Двом тисячам українських академиків відібрано змогу образуватися. Внескодавці предкладають проект закона в справі оснування у Львові повного українського університету і вставлення до буджетового преліміняра 2 міл. 494 тисяч зол. на цілі майбутнього університету. Студії й іспити в приватнім українськім університеті признають загр. університети, тому внескодавці взивають польський уряд управильнити цю справу відпов. розпорядком.

Дальші виступлення з нач. сіон. ради.

Вчора пос. д-р Шрайбер зголосив виступлення з президії начальн. ради сіоністичних організації і зложив мандат члена тої ради. Д-р Вурцель виступив також із нач. ради.

Димісія мін. Морачевського.

Після вчорашнього засідання сойму були плен. наради клюбу ППС. Розглядали справу новелі до закона про маєтковий податок. Вислідом нарад була ухвала, щоби новелю відіслати назад до комісії. Так голосуватиме ППС. на пленумі сойму. В звязи з цим мін. Морачевський заявив у клюбі, що невідклично подасться до димісії. Димісія М-го послідує офіціяльно в понеділок або второк.

Справа злуки Австрії.

Б. канцлер Зайпль берлінському кореспондентові „Н. Фр. Пр." заявив, що злука Австрії з Німеччиною тепер неможлива, а всякі демонстрації в користь того пляну є шкідливі.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла" сконфісковано допис про віче в Золочеві в чотирьох місцях і кінець допису зі Станиславова про вишехпольські махінації з землею, яку закупили українські селяне з Підлєче у гр. Потоцького. Це 16-а з черги конфіската нашого щоденника в цьому році.

— **„Польські певені стопоні на Сході".** Під цим заголовком подає „Слово Польске" з 6. ц. м. вістку про „великий і остаточний акт", який зазначився вичуваї вік у польському осадництві на „кресах", а саме про надавання кольоністам „актів надання", які є урядовими гіпотечними документами власности земельних приділів на Сході. Таким чином польська влада думає — після довгого часу непевности й вижидань — успокоїти і впевнити кольоністів, що землю, яку вони дістали, назавжди раз на завсіди до них. Праце, звязана з роздачею „надавчих актів", потягне ще з два роки, бо кожне господарство мусить бути перед тим докладно оглянене і пострені всі можливости його розвитку. Щойно після такої провірки кольоніст буде ущасливлений „надавчим актом" — протоколярно. „Сл. П." пише, що у воєвідствах виленськім, новгородськім, поліськім, волинськім і кількох сумежних повітах є понад 18.000 таких господарів, що обіймають разом 150.000 га землі. Так польський уряд бажає закріпити землю українського й білоруського селянина за польським кольоністом.

— **Мін. Ґрабський у митроп. Діонізія.** Мін. Стан. Ґрабський відвідав митр. Діонізія, голову православної церкви і мав з ним довшу конференцію. Конференція торкалася справи упорядкування відношення православної церкви в Польщі до уряду і справ статуту тої церкви, який тепер опрацьовують.

— **Кінець страйку трамвайників у Варшаві.** 5. II. на вечір трамвайники ухвалили перервати страйк на основі вдержання догепершних услівій. В 11 год. в ночі почався трамвайний рух. Дирекція електрівні згодилася підписати 2—3 процентову підвишку платень усім робітникам.

— **Знов убійство на львівському цвинтарі.** Дня 5. ц. м. найдено на личаківському цвинтарі у Львові трупа студента політехніки в калюжі крови. Замерзла кров, що розлилася на кільканадцять кроків, вказує, що злочину довершено ще з ночи попереднього дня. Біля трупа не найдено нічого крім коробки сірників і свічки. З позиції його і замаскованої голови виходить, що тут стався злочин, який — можливо — виснить поліція. Свіжі сліди якогось мущини і якоїсь жінки вказували б на присутність у тій драмі трьох осіб. Догадуються, що вбитий студент сидів з дівчиною на лавочці біля памятника Гордона, а якийсь мужчина їх підсунув і потім, після завзятої боротьби убив свого справжнього чи мнимого суперника.

— **Елементарні катастрофи в Америці.** Сніговиці, що тривають в Америці вже кілька днів, здержали всяку комунікацію в Ню Йорку. Школи зачинені. 25 тис. безробітних очищує улиці зі снігу. Наслідком тягару снігу запався в одній фабриці дах, наслідком експльозії згинуло в ній 10 робітників, 40 було ранених. Досі затонуло наслідком бурі 25 кораблів. Подібної снігової катастрофи — як оповідають найстарші люди — Америка ще не переживала.

— **Арештування за більшовизм.** Державна поліція з Ігровиці пов. Тернопіль перевела дня 27. грудня м. р. ревізію у місцевого пароха о. Вонса і в селян Дамяна Дранківського, Романа Дранківського й Сильвестра Бартмана, що мешкають на присілку Хоми Янковецькі коло Ігровиці. Причиною до тих ревізій було це, що Дамян Дранковський замовив без відома виділу читальні „Просвіти" книжочки для неї з видавництва „Культура" у Львові. Книжочки числом 9 прийшли під адресою читальні, о. Вонс як голова читальні ті книжочки відібрав і дав до перечитання одному студентові. За ними розпитував Дамян Дранківський, що передплачує „Світло" і побувавши довший час в російськім полоні, набрався дещо східного духа. Є це заможний господар і цікавий до книжки та діяльний член читальні й кооперативи в Ігровиці. Большевиком очевидно не є, має одначе звичай багато говорити, чого сам гаразд не розуміє і через що напитав собі біди. Згадані вище книжки при ревізії забрано у о. Вонса і поліція в часі різдвяних свят (8. січня н. р.) перевела повторну ревізію у Дамяна Дранківського, його арештувала під замітом злочину державної зради з § 58 к. з. (за що грозить кара смерти) і відставила його до слідчої вязниці в Тернополі, де він перебуває досі. В його спр... ч. Vr 38/[illegible] переслухано вже ряд свідків, ... і о. Вонса, що виставив йому найліпше свідоцтво, що він є спокійний, а навіть побожний, а тепер на внесення оборонця Дамяна Дранківського, адвоката д-ра Степана Біляка, мають переслухати ще ряд свідків і може вдасться видістати його з видачних мужів. Цілі відносини, коли за видавництва, що виходять легально у Львові („Культура"), саджають людей до тюрми під загрозу кари смерти.

— **Треба їм помогти.** Дістаємо такий лист до помішщення: Ученики VII. кл. української гімназії в Коломиї збойкотували учителя польської мови за те, що він нам як своїм поведенням, так і шіканами зрання національні почування молоді. Молодь зареагувала в той спосіб, що на одній лекції вийшли всі з кляси, лишаючи учителя самого. Учительський збір уважав за відповідне покарати учеників (оповорене по правді батьків) невідповідним поведенням. Із-за чого всі ученики 7-ої кляси мусять до кінця цього місяця заплатити по 30 п. зол. шкільної оплати в загальній сумі 1.050 зол. Через те, що між покараними є ученики, котрі із-за вбогости не в силі заплатити 30 зол. і через те мусіли б покинути школу зі шкодою для себе, батьків та громадянства — просимо усильно всіх, хто може, а в першу чергу громадян Покуття, присилкою на руки „Покутського Союза" в Коломиї, вул. Костюшка ч. 12. (Народний Дім) грошевих датків помогти неспроможним заплатити шкільну оплату, а тим самим докінчити науку. Віт зложених лепт та висилування також подасться до відома загалу з подякою. — Уповажнений комітетом батьків *Володимир Федів.*

— **Ольшанський у Мехіко.** Жид. Тел. Аг. повідомляє з Берліна, що Ольшанський, котрий признався до виконання атентату на през. Войцеховського, виїхав до Мехіко.

— **Вечір українських колядок і щедрівок,** що його улаштовують товариства „Боян" і „Бандурист", відбудеться нині, 6. ц. м., в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка вул. Шашкевича 5. Незвичайно цікава програма (зокрема нові твори київських композиторів), як і дуже приступні ціни повинні притягнути на концерт якнайширші кола львівського українського громадянства. З огляду на велику програму концерт зачнеться вже в 7. год. вечером.

— **Концерт української пісні** улаштовує Львівський співацький гурток під проводом п. Т. Купчинського в неділю, 7. ц. м. у великій салі читальні „Просвіти" на Клепарові. Програма концерту обіймає около 40 дбайливо вивчених пісень і поважніших творів українських та чужих композиторів. Хор співає з памяти, на лад славного хору Д. Котка. Початок в 7. год. вечером.

— **З Лікарського Товариства.** Відчит д-ра Подолинського і д-ра Музики: Досліди над реакцією Михайлова, відбудеться в домівці Товариства у вівторок, дня 9. ц. м. о год. 7. веч. 1—1

Дописи.

Турка. *(Як у нас фабрикуються польські школи. — Вандалізм).* Прийшли до громад рішення львівського куратора в справі викладової мови в школах повіту і як то в Польщі тепер на денним порядку, рішення ні не відповідають дійсному станові. Відрадою в тому всьому це, що нарід загально обурений, що так брутально топчуть його права, громадно зголошується підписувати протести. Прим. в Соколиках є 2-клясова українська школа і друга рівнож двоклясова польська — і рішення стверджує, що за українською мовою викладовою в українській школі заявилися батьки 98 дітей, а за польською 331 А між тим за українською викладовою мовою пішло 60 декл. на 102 дітей, а за польською могло заявитися ледви кількох Жидів.. бо польських дітей у школі зовсім нема. — В Тарнаві Вижній нема ні одної польської дитини, а тільки троє жидівських; а всеж вийшло рішення, що за польською викл. мовою вплинули декларації від батьків 21 дітей (за українською мовою 49). А тимчасом всіх дітей нема 70! І ні одного такого батька не можуть найти в селі, котрий би підписав таку декларацію за польською школою. Свого часу підписали українські батьки 40 декларацій за 53 дітей. Так за порядком..

В Соколиках є одна, може одинока в повіті мурована школа, гарний будинок, побудований громадою перед 18 роками. На тім будинку була бляшана таблиця „Школа Народна". Шкільний інспектор, знаний вже ошкуя „освіти — не освіти" — приказував таблицю здерти. Не відважився того зробити ніхто, отже місцевий постерунок дістав порученя припильнувати виконання того приказу і в навечеря Богоявлення прийшла жандармерія і під загрозою гострих кар присилувала якихсь людей здерти таблицю. Громадяне, обурені до крайности, грозять тяжка карою тим, що вдалися того вандальського діла. Завважити треба, що на будинку красується і таблиця червоно-біла з орлом — і цілком спокійно терпіла свою товаришку в горі з українським написом. Побачимо, як зареагує село на цей вандалізм. — *В. Т.*

цілої президії. Сенатор Кернер виступив теж проти теперішньої політики кола та зажадав опублікування тексту польсько-жидівської угоди. Проти виступив і посол Геллер. В обороні теперішньої політики промовляли посли Тон і Айзенштайн.

Посол Райх, реагуючи на те все, виголосив довженну промову, в якій намагався доказати, що теперішня політична лінія президії зовсім правильна і єдино можлива та реальна, попри те накинувся на сіоністів з Конгресівки за те, що вони зажадали розгляду цієї справи на пленумі Жидівського Кола перед загально-польським сіоністичним віддом. Маючи заздалегідь децизію про своє уступлення, Райх не пожалів нікого зі своїх політичних противників.

Остаточно відбулося голосування над внесенням посла Гавснера, щоби перейти до порядку дневного над внесенням пос. Шіппера, підтриманого сенат. Кернером. При голосуванню заявилося за внесенням Гавснера 17 послів, а проти 13. Слід підкреслити, що не всі партійні товариші Райха зі Східньої Галичини голосували за внесенням Гавснера. Проти голосував між иншим пос. Фростіг.

По голосуванню зголосив своє виступлення з клюбу посол д-р Шіппер. По заяві цього останнього забрав голос д-р Райх і заявив, що незважаючи на ухвалену голосуванням заяву довіря для політичної лінії теперішньої президії, він все таки, не бажаючи протиставити себе розвиткові жидівського кола по думці поглядів виказаних чотирох послів, зголошує свою резигнацію з головства у жидівському клюбі. Його слідами пішов, як сказано, д-р Розмарін. Потім розігрався ще маленький епільог цілої епопеї. Сен. д-р Бравде поставив внесення, щоби візвати послів д-ра Райха і д-ра Розмаріна до поновного обняття своїх становищ в імя дисципліни клюбу. Внесення принято 17 голосами проти 6. Посол Райх всетаки резигнації не відкликав. Що більше на слідуючий день зголосив посол Райх і його найблищі партійні співробітники посли Розмарін, Зоммерштайн і Айзенштайн письменну заяву про виступлення з Начальної Ради Сіоністичної Організації в Польщі.

Кореспондентові львівської „Хвілі“ заявив д-р Райх, що його резигнація була для нього давно вирішена, дарма, що вірить виключно в доцільність теперішньої політики, яку вважає одиноко вказаною і реальною. Але відносини в жид. клюбі стали останніми часами до тої міри неможливими, що не зважаючи на найкращу волю він не міг довше витримати на своєму становищі. „Махінації“ опозиціоністів унеможливили всяку реальну працю та намагалися навіть зогиджувати в публичній опінії усіх репрезентантів теперішньої політики. Найбільше болить пос. Райха те, що та опозиція будімто не протиставила і не протиставить теперішній політичній програмі (Райха!) ніякої иншої програми. Сама собою опозиція не є ще програмою, а негація без змісту не є полем для праці — сказав дослівно Райх. Новому проводові клюбу Райх не ворожить ніякої будуччини, бо не вірить, щоби вона могла висунути якунебудь нову програму. Накінець підкреслив Райх, що не звжаючи на сильний напір на нього з боку всяких угрупувань, щоби резигнацію відкликати, він все таки стоїть на свому, бо крім політичних мотивів свого кроку має він і нерви, які заставляють його держатися принятого рішення.

Чи не під впливом нервів зложив пос. Райх мабуть прощальну візиту прем. Скшинському та виїхав з Варшави. Таким чином політика Райха довела його до того, до чого довести мусіла. Він бажав робити реальну політику коштом інтересів широких мас жидівського народу, бажав бути більше польським патріотом як Жидом, це його знищило. Ясно, що кожного, хто піде слідами Райха, стріне така сама доля.

З Національного Музею у Львові.

(На підставі звіту дир. Нац. Музею, д-ра І. Свенціцького).

Орґанізація праці. — Видавництва. — Розбудова Музею. — Становище суспільности.

(Докінчення.)

Йдучи дальше шляхом поширення знання рідної старовини серед української суспільности та виявлення краси творчого духа української нації збереженої в давних памятках мистецтва, Управа Нац. Музею виготовила на початок 1926 р. видання „Скит Манявський і Богородчанський Іконостас“ із 80 ілюстраціями, виконаними і надрукованими найкращим репродукційним заведенням у Празі. В цій книзі одержує українська суспільність постійну памятку того, чим вона звикла величатися, а чого не мала змоги показати світові. Але невеликий книжковий ринок на Україні по цей бік ризької лінії, недопущення „закордонної“ книжки на ринок Великої України і давньої Росії, приневолює видавців обмежитися до невеличкого накладу 500 примірників, з яких у продажу може піти всього 400. З огляду на те, що видавнича діяльність Музею, що почалась на складку з громадського гроша, особливо з Америки і продовжалась на них до 1924 р., коли почалась грошева скрута і що ця скрута не скінчилася ще й сьогодні, то одиноким джерелом видавничої можливости стала допомога Впр. Митрополита Андрея Шептицького. Протягом 1925 р. вплинуло допомог усього 604·50 зол., себто дещо більше як пятьдесята частина буджету.

Православні кола в Польщі засвідчили своє прихильне становище до Музею подякою Впр. Митрополита Діонисія за один комплєт музейних видань і обіцяною рекомендацією їх „бібліотекам православних духовних учебних заведень“. Цим письмом була найкраще засвідчена обєктивність видань Національного Музею.

Є це найкращий доказ, що Управа Національного Музею у Львові хоча і стоїть на сторожі дійсних скарбів творчого духа України і звязаних з ними памяток мистецтва других народностей, здійснює справжню культурну ролю всякого музею, що стоїть поза рамками шовінізму і фанатизму.

Це зрозумів між иншими окружний консерваторський Уряд при львівському воєвідстві, виєднавши без всяких заходів з боку Управи Нац. Музею у Львові, підмогу на належне приміщення і вивчення Богородчанського Іконостасу у висоті 1900 зол. Так само поставилась Управа Християнської Громади в Босвзані до видань Музею, ставши їх постійним абонентом.

Науковими виданнями з давнього національного мистецтва та духового життя — Управа Нац. Музею думає створити і поставити перед увесь світ найговірніщих свідків існування і розвитку української нації. Чим більше цих скарбів давнього творчого життя Української Нації поширимо у світі, тим певніще поглибимо зацікавлення для самої нації з боку навіть наймогутніших самостійних націй — держав світа. Чим сильнішим стане вплив творів українського давнього мистецтва на творчість сучасного світа, тим поважніще буде ставитися цей світ і до сучасних течій і потреб українського політичного життя. Чим більше зможе цей світ завдяки поширеним виданням Музея пізнати дійсну індивідуально-національну творчість української нації в її минулому, тим краще зрозуміє і справжнє життя сучасної України.

Дотеперішніми виданнями вже подекуди зарисована науково-видавнича напрямна музейної праці на будуче. Протягом 1926 р. має бути виготовлена збірка „Поскраси рукописів Галицької Землі XVII. в.“ і монографія про „Святий Юр у минулому і сучасному“. Вже є готова до друку збірна праця про „Галицько-руську іконопись до к. XV. в.“ Усі намічені видання, з дуже чисельним і добірно виконаним ілюстративним матеріялом, мають око мога в загальнодоступній формі — подати іноді важкий і сухий матеріял, зібраний у Музею. Окремо йтиме дальша праця опису рукописів, яку Управа Музея надіється вже викінчити для видання у 1927 р.

Постійний значний приріст музейного добра вже від 1914 р. змушує Управу Музея думати за розбудову музейного будинку. Досі є чотири проєкти розвязки цього пекучого питання. А саме архітектів Романа Грицая і Сергія Тимченка — фронтового від вулиці, та Володимира Пещанського і Льва Левинського шляхом пере-, надбудови істнуючого будинку і забудови площі від півночі. Усі проєкти були спробами розвязки поставлених кожний раз Управою Музея можливостей і відповідями на деякі питання. Покищо найгострішим по суті і найдешевшим нале-

Декабристи.[16)]

З приводу столітніх роковин революти декабристів.

(Докінчення.)

Декабристи започаткували теж поважний інтелектуальний рух. Відомий письменник Грибоєдов був ісповідником ідей декабристів, славний Пушкін в молодости був під їх впливом, декабрист Ол. Бестужев прославився опісля як популярний письменник під псевдонімом Марлинського, не згадуючи вже Пестеля й Микиту Муравєва, що був ученим публіцистом і дав знамениту відправу Карамзінові на його націоналістично-реакційні доктрини.

Декабристський рух був першим революційним рухом, що намагався істнуючому ладові протиставити инший, програмово й подрібно обдуманий. Був це рух в першу чергу політичний; носив він теж різні признаки соціяльного руху, але не був класовим.

Траґізм декабристів міститься в тому, що — щиро бажаючи далекосяглих змін і посвячуючи життя тому бажанню, здавали собі справу в величезних труднощів і перепон. А це в рішаючій хвилі ослаблювало їхню енерґію. Плеханов твердить, що їх тактичні помилки і недостача енергії в дні 14. грудня в Петербурзі були вислідом невіри в спроможність побіди і свідомости програної. Так, відсутність віри в успіх справи, свідомість своєї відокремлености, фаталістичне прочуття смерти — ось що було признакою революціонерів, що вважали довгом своєї чести виступити до бою з царатом. „Умремо! ах, як славно ми умремо!“ — кличе в захопленні кн. Одоєвський напередодні 14. грудня, Ол. Бестужев уважає конечним підняти повстання „для історії“, а знаменитий поет-революціонер Рилєєв заключує:

„Известно мне: погибель ждет
Того, кто первой восстает
На утеснителей народа:
Судьба меня уж обрекла,
Но где, скажи, когда была
Без жертв искуплена свобода?“

Декабристи були добрими російськими патріотами, а полудневці з Пестелем (з „Южнього Общества“) ще й завзятими централістами. Цікаво, що цей централізм виростав на території України, тоді як на півночі („Северное Общество“) проголошувано федеративні ідеї. Правда, „Тов. Зединених Славян“ теж обстоювало федеративний принціп, клало собі головною метою федеративну славянську республику, признаючи за всіми південними й західними славянськими націями право на політичну самостійність, одначе цього права не признавано ні за Українцями, ні за Білорусинами. А Українці в обох товариствах на території України творили значну кількість членів. Між декабристами визначався особливо Українець Горбачевський.

В часах декабристів вже линяли українське самостійництво й український автономізм, що проявлялися ще недавно в поїздці гр. Капніста до пруського короля, просити в нього допомоги для України, що мучиться „під тиранською московською кормигою“ — або в захопленні „Історією Русів“, в якій побідника зпід Полтави Петра Великого називається катом і тираном України та взивається до пімсти за „кров народу українського, яку він проливав від часів Наливайка, і зносив люті переслідування і наругу за те лише, що боровся за власну свободу на своїй землі, та мав бажання, прикметні всьому людському родові“.

Після того, як оборонці „прав і вольностей“ українського народу погнили в петербурських болотах, в петропавлівській фортеці, в монастирських келіях і в снігах Сибірі, наступила доба не лише політично державної льояльности, але й національного ренегатства. Одначе не лише українські дворяне-монархісти й реакціонери були добрими російськими патріотами. Навіть конституційники й республиканці, що гуртувалися в тайних товариствах, в своїх політичних змаганнях забували про давню боротьбу свого народу за самостійність, переймаючись загально-державними російськими інтересами.

Одначе, може й некотячи, декабристи збуджували наново любов до України серед українського громадянства. Боротьба України за свою самостійність проти деспотичної Московщини була сюжетом для прекрасної поеми Рилєєва „Войнаровський“, в якій небіж Мазепи, засланий на Сибір „об Украйне незабвенной как сын Украины мечтал“, а його дружина гордо виносила недолю заслання.

„Ея тоски не зрил Москаль.
Она ни разу, ни случайно
Врага страны своей родной
Порадовать не захотела
Ни тихим взором, ни слезой“.

Та само Пушкін в своїй „Полтаві“ оспівував геройську боротьбу України:

„Давно без вольности и славы
Склоняли долго мы главы
Под покровительством Варшавы,
Под самовластием Москвы;
Но независимой державой
Украйне быть уже пора“.

Шукаючи поетичних образів для своїх свободолюбних змагань, декабристи находили їх на Україні. Рилєєв і Пушкін оспівували боротьбу України за свою волю, а через те й наново ставили перед очі Українців їх славне минуле. Зовсім природно, що звільна мусіло знову зроджуватися й бажання кращого майбутнього. І справді те змагання проявилося пізніще з одного боку в розвитку української національно-політичної думки, а з другого в живій і численній, хоч нівсвідомій участи Українців в революційному руховій.

Подав Ф. Ф.